№ 209 ოქტომბერი 4, ოთხშაბათი 1889 ოქტომბერი 4, ოთხშაბათი № 209

ბაზეთი ღირს

თვეში	მან.	კ.	თვეზე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

იკერია

1877—1889 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1889

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო გასაცნობადებთა დასაბეჭდად უნდა მიმართონ: თბილისი რედაქციის კუბოში, ეპეშალის ქუჩა, თ. ვირანტიკის ქუჩის პირდაპირ, თვ. გრუზინსკის სახლებში, ზურაბიანოვის გამგრეცელებელ საზოგადოების ბიბლიოთეკის საათავად-აზნაურო. ბანკის სახლში. ბ. სასლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი [illegible]

გეგულარდ-ადიუტანტი, თავადი ლეონ ივანეს ძე, თავადი კოსტანტინე ივანეს ძე და გენერალ ადიუტანტი მაკარის ასულნი მელიქიშვილნი გულითადის მწუხარეთით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვალებასა პირველნი დისა თეოსისა, ხოლო უკანასკნელი მულისა თეოსისასა ნინა ივანეს ასულის ეროსთაესისს.

პანაშვიდი იქნება გარდახდილი ნაშუადღეევის 1 საათზედ და საღამოს 7 საათზედ. მიცვალებულს გაასვენებენ ქვაშუეთის წმ. გიორგის ეკკლესიაში 5 ოქტომბერს, დილის 10 საათზედ. (1—1)

სასწავლებელი და პანსიონი

ი. რ. მრეველიშვილისა

ბუგეა, ნიკოდიმოსის ქუჩა, ვარანტოვის ეზოს პირდაპირ, თ. გრუზინსკის ასულის სახლში, № 21.

ამზადებს ბავშვებს კადეტის კორპუსისა. გიმნაზიისა და რეალურ სასწავლებლისათვის, აგრეთვე იუკანს პანსიონერებად უველა საშუალო სასწავლებლის შეგირდებს. დაწვრილებით პირობის შეტყობა თვით სასწავლებელში შეიძლება.

(15—2)

ტფილისი, 3 ოქტომბერი

უმაღლესმა მთავრობამ ამ დღეებში დურიგა ამიერ-კავკასიის გუბერნატორებს ვრცელი პროგრამა ერის უფლებრივისა, ზნე-ჩვეულებისა და ურთიერთობის შესახებ ცნობათა შესაკრებად. ამ ფრიად სასიკეთო და სასარგებლო განზრახვის მესრულებად ჩვენში ადმინისტრაციისაგან, თუ ყოველად შეუძლებელი არა, მეტად სამძიმო მაინც უნდა იყოს. მთავრობა იძულებული იქნება მიანდოს ეს ფრიად საურთადდებო და მძიმე საქმე მაზრის უფროსებს, რომელნიც თავის მხრით მიანდობენ ბოქაულებს. რომ კაცმა რიგიანად და დალაგებით გამოიძიოს ერის ზნე-ჩვეულებანი და უფლებრივი ურთიერთობა, საჭიროა არამც თუ კარგად განათლებული და ამ საქმეში გამოცდილი იყოს, არამედ კიდეც უნდა ეუურებოდეს თავისის მადალ მოვალეობის მნიშვნელობა და სარგებლობა ქვეყნისთვის. ერთის სიტყვით, ხალხის ზნე ჩვეულებისა და მისის უფლებრივის ურთიერთობის მკვლევარი უნდა იყოს ყოველის მხრით განვითარებული და პატიოსანი მუშაკი, რომელსაც უყვარს თავისი საქმე.

ჩვენში-კი, ადმინისტრაციის წრეში, რომელსაც უმაღლესმა მთავრობამ მიანდო ეს წმინდა საქმე, ამისთანა ბოქაულები იშვიათია. ასეც რომ არ იყოს, ადმინისტრაციას ათასი სხვა საქმე აქვს და საადა სცალიან გულ-მოდგინედ მიეკიდოს ამ საქმეს. უეჭველია, ენერანდელი ბოქაული, გულითაც რომ უნდოდეს, ვერ შეასრულებს მთავრობის ბრძანებას და შესაძლოა კიდეც თითო-ოროლა მოახსენოს მთავრობას რაპორტით, როგორც ოდესმე ერთმა მდივან-ბეგმა მოსწერა: „Во ввѣренномъ мнѣ участкѣ вовсе не имѣется атмосферическихъ явленій; въ остальномъ все обстоитъ благополучно". სწორედ რომ სამწუხარო იქნება, თუ ამ კეთილ განზრახვას უმაღლესის მთავრობისას ასეთი ბედი ეწვის.

მამ ვინ უნდა იკისროს ჩვენში ეს ფრიად რთული საქმე, თუ ადმინისტრაციას იმისთვის დრო და მოკალეობა არა აქვს? სამწუხაროდ, ეგეთი დაწესებულება ჩვენ ჯერ არა გვაქვს და არც ვიცით როდის მოგვესწრებით. ვნახოთ, თვით რუსეთში ვინა კისრულობს ამ საქმეს და ვინ არის მამეული მთავრობისა.

რუსეთში კი ხანის მას აქეთ, რაც ერობა შემოიდეს და ამ მშვენიერმა და ფრიად სასარგებლო დაწესებულებამ უკვე მოიტანა თვალ-საჩინო ნაყოფი. ერის განათლებამ იმის შემწეობით ერთიანათად იმატა, გამრავლდა სკოლები, მრავლად დაიბეჭდა სახალხო წიგნაკები, თითო მაზრაში დაარსდა სამი, თუ ოთხი სამკურნალო, მოწვეულ იქმნენ ერობის ხარჯით ექიმები, ფერმერები, ბებიები. წამალები დარიბ და ლატაკ ხალხს საერო ბეთოიაქებიდგან უფასოდ ეძლევათ. ერობამ რიგიანად მოაწყო და ბევრგან გაიკაფა სასოფლო გზები, ბევრს ალაგას დაიქირავა აგრონომები, რომელთაც დადაგალა უსასყიდლოდ ასწავლოს ხალხს მიწის მოგვლა. მოიგონეთ კრასნო-უფიმსკის საერო რეალურ სასწავლებლის ისტორია, მოსკოვის სამგალითო ერობის ფვაწლი და სხვა ამ გვარი კეთილი დაწყობილება ერობისა, და ადვილად მიხვდებით, რა დიდი ფვაწლიც მოუტანია ერობას რუსის ერის წინაშე. სამწუხაროდ, ეს კეთილი და სასარგებლო დაწესებულება ამ ათი-თორმეტიოდე წლის წინად უგვან და უბუდმართ კაცების მეოხებით შეფერხდა და ხაშეს მდგომარეობაში ჩავარდა, ხოლო დაწინაურებულის ადგილ-ზედ ეს წეოისს და ბეერულობას ბინეც ერთად სწამს ერობის მნიშვნელობა და სიკეთე...

სხვათა შორის რუსეთში ერობა ათასობითა და ათი-ათასობითა ჭარხარჯავდა და ჭარხარჯავს ფულს ერის ეროვნა-ცხოვრებისა და ზნე-ჩვეულების გამოსარკვევად. ამისთვის ერობა აარსებდა სასტატისტიკო კომიტეტებს, ბიუროებს, იწვევდა გამოჩენილ სტატისტიკოსებს შეგროვილის მასალის რიგიანად შესამუშავებლად და სხვანი... ამ გვარის შრომამ ამ მედეგი ის იყო, რომ ეხლა რუსეთის შიდა გუბერნიებმა მშვენიერად არის შესწავლილი გლეხის მდგომარეობა და ჩვენ-კი არც-კი ვიცით, თუ სამუალო რიცხვით თითო სულს გლეხზედ რამდენი ადგიური მიწა მოდის. ზემოდ რამოთვლილი მრავალი გვარი მოვალეობა ერობისა ჩვენს ქვეყანაში აწევს სამინისტრაციას, რომელსაც ათასი სხვა თავისი საქმე აქვს და ხაგიხის ყოფა ცხოვრების შესწავლისათვის არა სცალიან. რასაც რუსეთში ერობა ასრულებს, ამას აქ აკეთებს ერთი უბრალო მოხელე გუბერნიის სამმართველოსი, სახელდობრ ბუხგალტერი. ალბა რა უნდა გაკეთოს ჩვენში ერთმა კაცმა, როგორ საჭიროა ასისა და ათასის კაცის შრომა!

ამკარაა, რაც ამ საქმეში რუსეთისათვის სასიკეთოა იყო, ჩვენთვისაც ისეთივე იქნებოდეს, რომ ერობას კავკასიონის ქედსაც აქეთ გადმოეცეა ფეხი...

ა. ფრანგელი

* * * ჩვენ შეეიტყეთ, რომ ბ-ნს მინისტრს სახელმწიფო ქონებისას კახეთის თავად-აზნაურობისა შესთხოეს რათა იშუამდგომლოს, რომ უმაღლესი სასწავლებელი ღეინის კეთებისა გამართულ იქმნას სოფელს კონდოლში, საცა სახელმწიფო ენახია.

ფელეტონი

ოგრიოგული

IV*)

ლიზა შეშინებული და გაოცებული შეჰყურებდა პეტრეს; თქმაც უნდოდა რილისაც, მაგრამ ვერ ახერხებდა. პეტრე რომ გარედ გაეარდა, ის პატარა ხანს კიდეე შესცქეროდა კარებს. მერე მოწყვეტილი დაეცა ხკამზე და დიდხანს თვალთაგან მდუღარე ცრემლმა უწყო დენა. ლიზა არაფერსა ჰფიქრობდა, არაფერს ეკითხებოდა თავის თავს, მისთვის ყოველიეე, რაც მოხდა, სიზმარს ჰგვანდა. პეტრემ ფულში ჩაიკრა, ხელი მოაჭვნა, ჭკოანიდა—სიზმარი იყო ეს, თუ ცხადად მოხდა? როდესაც ხელ-მეორედ უნდოდა დაჰკონნოდა მის ტუჩებს, პეტრე ხელიდგან გამოეცალა და გაიქცა. გაიქცა და თვალ-ცრემლიანი, გულ-ჩათუთქული დასტოეა თავისი ლიზა, უკანასკნელად არც-კი შემოჰხედა!.. თავ-გაბრუებული ლიზა ბარბაცით წამოდგა და თავის საწოლს ოთახში ჩაიკეტა. კარგა დაბნელდა, ყველგან ანთლებს ანთებდნენ. ლიზა ისევ თავის ოთახში, ბალიშზე დაყრნდობილი, არეულ-დარეულს ფიქრებში იყო წასული. ამ დღეს სადილად არ გამოვიდა და მისმა მამამ რამდენჯერმე კარებიდგან იკითხა მისი ამბავი.

— არა მიშავსარა, მამავ, უპასუხებდა ლიზა: მალე გამოვალ და ვნახავ.

მწუხარე მამა ფეხ-აკრეეული მოშორდებოდა ხოლმე კარებს. ცხრა საათი იყო, როდესაც მამამ უკანასკნელად ლიზას ოთახის კარი ოდავე შეაღრიალა.

— მოვდიეარ, მამა, მსწრაფლ უპასუხა ლიზამ: საწოლიდგან გადმოვიდა და პირის სახანთან მიედა. იქ პატარა ხანს გაშტერებით შეჩერდა, თითქო გაფანტული ფიქრები უნდა მოიკრიფოსო, და მერე ხელი გაიქნია და წამოიძახა გადაწყვეტით:

— ეჰ! ან იმასთან ყოფნა და ბედნიერება, ან სიკვდილი უიმისოდ! სთქვა მხიარულად, პირზე წყალი შეიისა, აწყვილი თმა გაისწორა და გამოვიდა ოთახიდამ. ვიდრე მამასთან მივიდოდა, გძელი სასტუმრო დარბაზი უნდა გაეელო. ამ დარბაზს ყოველთვის ხტომითა და ცქრიალით გაირბენდა ხოლმე, ეხლაც, ჩვეულებისამებრ, ერთ-ხელ-ორჯელ შეინავარდა, მაგრამ მეტი ველარ შესძლო და, ნაავადმყოფარ-საეთი, ფელ-მოწყვეტილი ზარმაცად მიადგამდა ფეხებს.

შესვლის უმალეე მიეალერსა მამას, მამამ ქალი გულში ჩაიხუტა და შუბლზე აკოცა.

— რა ამბავია, შვილო, რა დაგმართვია?..

— ნუ, მამა, გაიწყეტინა ლიზამ: მაგისთანაებს ნურასა მკითხავ რაც იყო—იყო! ეხლა ხომ მხედავ, მხიარულადაა ვარ?

— რა ვიცი, შვილო, უსაყვედურა მამამ: მე-კი მომკალი-და!

— რადა, მამა, შენ რომ აგიტყდეს რამე, ხომ დავობლდი! მერე არ გგბრალები? მიალერსებით დაუმატა ლიზამ.

— კიდეც მაგასა ეწუხავარ, წაიბუტბუტა მამამ და უფრო მიიხუტა თავისი ქალი.

— მართლა, მამა, მხიარულად უთხრა ლიზამ: ერთი რამე უნდა გკითხო.

— აბა, შვილო, სთქვი, გენცალელე.

ლიზა დიდხანს ჰფიქრობდა და კითხვას ვერ ახერხებდა. რამდენჯერმე დაიწყო და ვერ გაათავა: არა, მამა, ეს არ უნდა მეკითხნა, ასე არ უნდა მეთქვაო. ბოლოს, როგორც იყო, მოახერხა და ჰკითხა:

— მამა, რა მნიშვნელობა აქვს ანდერძს!

მამას ეუცხოვა ეს კითხვა და ეჭვმა იმისი ფიქრები მაშინვე პეტრესკენ გაავანა.

— როგორ თუ რა მნიშვნელობა აქვს, უპასუხა მამამ: ანდერძი ანდერძია და თავისი ძალა აქვს.

— ჰო-და, მეც მაგას გეკითხები—რა ძალა აქვს? უთხრა სიცილით ლიზამ.

— მერე მაგას რად მეკითხები? ჩემის ანდერძის შეტყობა ხომ არ გინდა? უთხრა სიცილით მამამ.

— ოჰ, მამა, ეგ როგორ შემწამე, იწყინა ლიზამ: განა მაგაზე ფიქრი მეპატიება!

— შეილო, მე შენს მეტი არაევინა მყავს, განაგრძო მამამ, რომელიც ისევ თავისას ფიქრობდა: ჩემი ქონება სულ შენი არ არის? ამას რაღა ანდერძი უნდა?

— არა, მამა, მე მაგას არ გეკითხები.

— მა რასა, შვილო?

— აი, მაგალითად, შენ მე ანდერძად დამიგდე... არა, მე არა.. წარმოიდგინე, რომ ერთი ეაჟიშვილი გყავს და მე შენი შვილი არა ვარ...

— ჩემი შვილი ხარ, ჩემო კარგო, მაშ ვისი ხარ, უთხრა ალერსით მამამ და შუბლზე აკოცა.

— რა არის? მამა, არა გინდა-რა მოიხმენო! კარგი, წარმოიდგინე, რომ ჩემს გარდა ერთი ეაჟიშვილი კიდე გყავს.

— მერე?

— მერე იმ შვილს ანდერძად დაუტოვე...

— შენს მეტს არაევის გრაშსაც არ დაეუტოვებ.

ლიზა ყურს არ უგდებდა.

— რომ ფრანგის ქალი შეირთოს, მაგალითად.

— ჰო, ჩემს ეაჟს ეუანდერძე, რომ ფრანგის ქალი შეირთოს, გაიმეორა მამამ. მერე?

— მერე... მე დაეუმალე და რუსის ქალის შერთვა ეურჩიე...

— ჰო, ლ...

— მოიცა, მამა, მე არ დამისრულებია, გაიწყეტინა ლიზამ: ეხლა მე შენ ეეკითხები, მეცა და ისიც დაწყეელის ღირსნი არ ეიქნებით?

— იმას-კი დაეწყეელიდი, მაგრამ შენ რა შუაში ხარ?

— მე რომ ეუშლიდი შენი ანდერძი შეესრულებინა?

— რა ეუყოთ მერე! კარგიც გიქნია! მაგისთვის როგორ დაგწყეელი?!

ლიზას გული მოსდიოდა მამაზე, რომელმაც შვილის სიყვარული სასაცილოდ გახადა, მაგრამ მამას არ შეამჩნეეინა გულის მოსელა და გულიანად დაიწყო სიცილი.

— ვეეყოფა, მამა, იგავებით ლაპარაკი, უთხრა სიცილით ლიზამ: ეხლა სხვა რამეზე ეილაპარაკოთ. აი თუნდა იმაზე, რომ იგავებით კაცი არა ცხონდება. მართლა, მე ხომ სადილი არ მიჭამია დღეს!

— აი, შენ გენაცვალე, შეილო, რომ დამასწარი, უთხრა სიხარულით მამამ: აქ გაშალოს სუფრა, არა? ერთად შეეექცეთ, მეც როდი მისადილნია ჯერ.

— ეგ უფრო კარგი, უფრო მადიანად მიირთმეე.

*) იხ. „იკერია" № 208.

*** ამ ახლო ხანში ტფილისის სახელმწიფო ბანკმა მიიღო პეტერბურგიდგან დეპეშა, რომ ბანკმა აღარავის მისცეს ოც-და-ხუთ მანეთიანი ქაღალდის ფული და, რაც ამ გვარი ფული შემოვა ბანკში, პეტერბურგში გამოგზავნოსო. ეს ამბავი, რასაკვირველია, ყველამ შეიტყო და ამ ქამად ტფილისის ხაზინა აღარ იღებს ამ ფულს, აღარ იღებენ ოც-და-ხუთ მანეთიან ქაღალდის ფულს აგრეთვე კერძო საბანკო კანტორები და ზოგიერთი მოვაჭრენიც. სახელმწიფო ბანკი-კი სცელის ამ ფულს სხვა ქაღალდის ფულზე და ჯერ ჯერობით არა აქვს დანაშაული, როდემდე მიიღებს ბანკი ოც-და-ხუთ მანეთიანებს. ამ ფულის მიუღებლობის მიზეზი ის არის, რომ პეტერბურგში ღიმოუზენიათ ყალბი ოც-და-ხუთ მანეთიანები თითქმის 400,000 მანეთისა.

*** სახელმწიფო ქონებათა მინისტრი ბ-ნი მ. ნ. ოსტროვსკი 1 ოქტომბერს კახეთში წაბრძანდა სახელმწიფო ქონებათა სარეველზოდ. მინისტრს თან ახლდნენ თავისი კავკასიის რწმუნებული ი.ი. ტიხეევი და იმისი ხელ. ქვეყითი ი ს. მედეველი. ბ-ნი ოსტროვსკი ოქტომბერს აპირებს უკანვე დაბრუნებას, რადგან განზრახავ აქვს 9 ოქტომბერს კავკასიის საფილოქსერო კომიტეტის კრებას დაესწროს.

*** კავკასიის სამეურნეო გამოფენაზე წარსულს კვირას შემდეგი ხალხი ყოფილა: ორშაბათს, 25 ენკენისთვისას გამოფენა გაუსინჯავს 180 კაცს თითო მანეთად, სამშაბათს—5150 კაცს ექვს-ექვს შაურად, ოთხშაბათს—1486 კაცს, ხუთშაბათს—1527 კაცს, პარასკევს—927 კაცს, შაბათს—816 ყოფილან გამოფენაზე. კვირას, 1 ამ თვეისას, გამოფენაზე ყოფილა 8600 კაცი თითო აბაზად და ორშაბათს მხოლოდ 375 კაცი ექვს-ექვს შაურობაზე. ამ უკანასკნელს დღეს ცოტა ხალხი იმიტომ მისულა, რომ ყველას ჭვონებია, გამოფენაზე შესასვლელი ფასი

*** ... წარმოადგინა სამ-მოქმედებიანი კომიკური ოპერა სტრაუსისა: „Мщеніе летучей мыши“. წარმოდგენაზედ ხალხი საკმაოდ ბევრი დაესწრო, თითქმის სავსე იყო თეატრი. ეს ოპერა თავის თავად არაფერს წარმოადგენს და ძნელად თუ მეორედ მიიზიდოს

მამამ ბიჭს დაურაწკუნა ზარი და სუფრის გაშლა უბრძანა.

V

პეტრე ისევ გაჩანებული მირბოდა ქუჩაში, როდესაც უცბად თავის მეგობრებს შეეფეთა.

— მოიცა, კაცო, ეგრე თავ-გადაგლეჯილი სად მიეშურები? დაუყვარეს ამხანაგებმა პეტრეს, რომელმაც ისინი ვერ შეამჩნია.

— ნელა ვერ გაიელი, რომ ფერი აღარ გადეევს?

— ჰა?.. არსად... ბიბლიოთეკაში მიეშურები, უპასუხა პეტრემ ნაწყვეტ-ნაწყვეტად.

— ხომ არ გადარეულხარ! ბიბლიოთეკას გვერდზე გაუარე და ბიბლიოთეკაში მივდიეარო? წავიდეთ რაღა, ჩვენც იქ მივდიეართ!

— არა, ესე იგი... უბერხულად გაიმართალა თავი პეტრემ: ჯერ საბლში უნდა მიეიდე, წიგნი... რეეული, წიგნი დამრჩა და უნდა წამოვიღო... მეჩქარება... ნახვამდის, დაუმატა მან და ისევ გასწია.

— მაგის თავს რაღაც არის, სთქვა ერთმა ფილოსოფიურად, როდესაც პეტრე კარგა შორს წაეიდა.

— რა უნდა იყოს, უთხრა დაცინვით მეორემ: მაგის ამბავი არ იცი? ცუდს ამბავს გაიგონებდა რასმე, ან წიგნში ამოიკითხავდა რასმე ცუდს ჩვენის ქვეყნის შესახებ და ის გაგიქვავებდა. შარშანდელი ამბავი არ გახსოვს? აი ვიღაც ოხერს უცხოელს რომ ეთქვა, თქვენი ერი უნდა გაქრესო!

— ჰო, ჰო, მახსოვს! ეგ თუ საღის ჭკუის კაცია და რა ვიცი. მართლა და რა დაემართა, კაცო?! სთქვა გაკვირვებით მეორემ: მთელი ორი კვირა ხმას არავისა გეცემდა, თითქო ჩვენი ბრალი ყოფილიყოს.

— რას ამბობ, ღმერთმა დღე მისცეს, კაი ბიჭია! სთქვა მესამემ

— საქმის კაცია! ჩვენსავით რომ უგულო და ლაზღანდარა არ არის, იმიტომ არის გიჟი?! დაუმატა მეოთხემ და ყველანი ბიბლიოთეკაში შეეიდნენ.

პეტრე დაქანცული მიეიდა სახლში. კარები რომ შეაღო, კარებს ქვეშ შემოცურებული წერილი დაინახა, აიღო, კონვერტს დაჰხედა, გაუხსნელი ტაბლაზე დაადგა, სერთუკი გაიძრო სასწრაფოდ და ლოგინზე პირქვე დაემხო. სცდილობდა დამყარებინა რაზედმე თავისი ფიქრი, მაგრამ ვერ აზერხებდა, იმის თავში სხვა-და-სხვა ფიქრი ისე იჩეოდა და მალ-მალე იცელებოდა, როგორც ტრიალის დროს შეჭრელებულ ბორბალზე სხვა-და-სხვა ფერი იცელება და კაცს არ შეუძლიან არც ერთს თვალი ადევნოს, ამის გამო გული უარესად ეღელავდა და უწუხდა, სისხლის ღელვისაგან საოეთქლებს დაგა-დუგი გაჭქონდა და მალ-მალ ხელს იელებდა ზედ და ოხრავდა. ხან გვერდზედ წამოწვა, ხალხი. დღეისთვის წარმოსადგენად დანიშნულია სამ მოქმედებიანი კომიკური ოპერა „Цыганскій баронъ“-ი, და ხუთშაბათს სტრაუსისავე—„მხიარული ომი“. ამზადებენ და ამ მოლეხანში წარმოადგენენ მილეკერის „ლარიბს სტუდენტს“.

*** ამას წინად ჩვენ ვაცნობეთ მკითხველს წინადადება ოდესელ ინჟენერის კაცისა, რომელმაც განაცხადა სურვილი თავის სასწორების გამართვისა ტფილისის მოედნებზე სამსადგილას. ადგილები უნდა ეჩვენებინა ქალაქის გამგეობას. თითო სასწორი ღირს ასი თუმანი. ათის წლის შემდეგ ეს სასწორები ქალაქის კუთვნილება უნდა გამხდარიყო. მკითხველს ეხსომება გარდაწყვეტილება საბჭოსი, რომელმაც უარი უთხრა ბ-ნ კაცს ამ წინადადებაზედ და დაადგინა თავის ხარჯზე გამართოს ასეთი სასწორები. გარდაწყვეტილება სწორედ მოულოდნელი იყო. ქალაქის საბჭო სულ იმასა სჩადის, რომ უფულობის გამო ბევრნი უკანა ერჩებითო, აქ ბ-ნი კაცი თავის ხარჯით უკეთებს ქალაქს ახალს საქმეს და თვით-მმართველობა-კი უარსა ჰყოფს ამ წინადადებას: არა, ჩვენი ფული დავხარჯოთო, მაშინ-როდესაც თავისის ფულით საკუთარი წყალიც ვერ გაუყვანია ბევრს უმთავრესს ქუჩაზედაც. თუ-კი ფული ეგულება საბჭოს, მილის წყალს მოახმაროს და ისარგებლოს. სასწორების გამართვა-კი ჯერ მაგდენს შემოსავალს არასა ჰპირდება არავის. ვიდრე ხალხი შეეჩვევა ამ სასწორის გამოყენებას და რაიმე სარგებლობას მისცემს იმის პატრონს, კიდეც გაიელის ათი ყელიანად და ძაშინ ქალაქს მუთიდან ექნება თავისთვის მზა მზარეული სასწორები. ინჟენერი კაცი-კი უფრო იმისთვისა ჰმართავს საწერებს, რომ აჩვენოს იგი ხალხსა და ამით იშოვნოს მუშტარი, რომელიც თავისთვის იყიდის სასწორებს. ამბობენ, რომ ბ-ნი კაცი მაინც

ხან პირ-დაღმა დაწვა და სახე ბალიშში ჩაიმალა, მაგრამ მაინც ვერ მოისვენა და ვერა. ბოლოს გაბრაზებულმა მოიტროლა ბალიში, გადმოხტა საწოლიდამ და ბოლთის ცემა დაიწყო. დიდხანს დადიოდა. დაღალული, მუხლებ-მოწყვეტილი მეორილი კაციეთი ბარბაცებდა და რამდენჯერმე ტაბლასაც დაეჯახა. ბოლოს მეკედარსავით სკამზედ დაეშვა და გახურებული შუბლი ტაბლაზე დაბჯენილს ხელებზე დაეყრდნო. ეხლა თითქოს აზრები დაულაგდა. მოიგონა, თვალ-წინ წარმოუდგა მტრილი ლიზა, იმის კისერზე ხელებ-მოხეეული, იმის გულში ჩაკრული.

— რა ბედნიერი ეიყავ, ჩაიჩურჩულა პეტრემ ოდნავ და ღრმად ამოიკვნესა. პეტრეს არ უნდოდა, რომ იმის ფიქრი ამაზე შორს წასულიყო, არ უნდოდა სხვა რაიმეს დაეჩრდილა, დაესუსტებინა ეს ტკბილი და სანეტარო სურათი. იმის თვალ-წინ გატარებით სტკბებოდა და სხეა აღარა უნდოდა-რა, მაგრამ ნელ-ნელა თავი უმძიმდებოდა, ლიზა თანდათან შორდებოდა. სცდილობდა არსად გონებიდამ აღარ წასულოდა თავისი ლიზა, მაგრამ ლიზას სურათს ბურუსი ეფარებოდა. ეს ბურუსი თანდათან სქელდებოდა, შავდებოდა და ოდნავ-და ჰეფდავდა ცქრიალა და გულ-უბრყვილო ქალს. უცბად პეტრე შეიძრა და საცოდავად ამოიკვნესა: ლიზას

ჰმართავს ქალაქის მოედნებზე თავის ასაწონ სასწორებსაო.

*** ორშაბათს, ამ თვეის 2, თავ. ეარანცოვის ძეგლს ახლოს, ნაშუადღეეის პირველ საათზე, შემდეგი ამბავი მოხდა: მიხეილის ქუჩაზე მოდიოდა აქაური მოჯიდავე კულა გლდანელი რამდენისამე ამხანაგით. გზაზე, სადაც კონკის ეგგონები დგებიან, დაუეეგა ესებუა, რომელიც კვირას, ამ თვეის პირველს, გლდანელს დაეჭიდა, და სთხოვა ესებუას, რომ მეკედრის ნაპირს ჩამოდიო. ესებუა არ დასთანხმდა, რადგანაც კარგად იცოდა, რისთვისაც იწვეედნენ, აქეთ-და არ წამოგეყვანო, კულა გლდანელი თავისს ამხანაგებითურთ დაეცინენ ესებუას და დაუწყეს ცემა-ტყეპა. შეიქნა ერთი ალიაქოთი. ამ ალიაქოთზე მოგროვდა დიდ-ძალი ხალხი, ნამეტნავად კინტოობა, და ესენიც დაესინენ ესებუას. უკანასკნელმა ნახა, რომ საქმე ცუდად იყო, და ამოიძრო ხანჯალი და დამბაჩა. ხანჯლითა და დამბაჩით იგერებდა მაჩხუბართ და ამ სახით უკანუკან იწვედა კუკიის ხიდისკენ. ხალხი თან აედევენი შეუპოვრად გინებითა და ლანძღვითი. ეარანცოვის ძეგლთან პოლიციის მოხელემ დაინახა თუ არა, რომ ვიღაცა კაცს ამოუძერია ხანჯალი და ამით იგერებს ხალხსაო, ეცა მაშინვე ესებუას და წაიყვანა პოლიციაში. გლდანელი და ეს გროეა ხალხი სულ უკან გაჰყვა. რითი გათავდა ეს საქმე, ჩვენ არ ვიცით, იმასა-კი ამბობენ, რომ ესებუას ხანჯლითი რამდენიმე კაცი დაუჭრიაო.

*** ჯავის ხეობა: მკითხველებს კარგად ეხსომებათ, როგორ დაუზვდნენ ავაზაკები კავკასის გზაზედ მიმავალს ფოსტას და გაძარცვა დაუპირეს, მაგრამ ვერა დააკლეს-რა. მეორე მესამე დღეს თუმცა ყველანი დაიჭირეს, რომელნიც მონაწილეობას იღებდნენ ამ ავაზაკობაში. მაგრამ ერთი მათგანი, ხადო ხანკაშეი-

---

ლი, გაიქცა მაშინვე, ვიდრე დუშეთში ჩამოიყვანდნენ. ეს ხანიკაშეილი არის ოსი, მცხოვრები ს. ზღუბირში, გორის მაზრაში. გამოქცეული ოსი მაშინვე თავის სამშობლო სოფელში გადასულიყო. მას აქეთ დასდევენ, მაგრამ ვერ დაიჭირეს. წარსულის თვეის დამლეეს აეიდა იმ სოფელში, სადაც ის აეაზაკი სცხოვრობდა, ცხინვალის პოლიციის ბოქაული ბ-ნი მ. თარხნიშეილი რამდენისამე ჩაფრით და, როგორც იყო, დაიჭირა. ეს ამბავი ბოქაულმა აცნობა ბ-ნს მაზრის უფროსს და თან დაჰერილი ტყვე წამოიყვანა ცხინვალისაკენ. ბ-ნ მაზრის უფროსს, გაეგო თუ არა ეს ამბავი, წასულიყო სოფ. ზღუბირში, მაგრამ ბოქაული გზაზე ასცდენოდა, რადგანაც მაზრის უფროსი სხვა გზით წასულიყო და ბოქაული—სხვა გზით. როცა ბოქაულს ტყვე ჩამოეყვანა ს. კეხვში, მაშინ მოსულოდა ბრძანება მაზრის უფროსისაგან, რომ ტყვე უკანვე წამოიყვანე ს. ჭერიეში, მე აქა ვარო. ბოქაულს ჭერიეში მიუყვანია ეს ტყვე, მაგრამ მაზრის უფროსი იქ არ დახვედრია. აქ იმ ღამეს მღვდლის ქოქაშეილის სახლში დარჩომილა და სწორედ იმ ღამესვე გაქცეულა ხადო ხანიკაშეილიც ეხლა მცხოვრებლები ძალიან ფიქრში არიან და იძახიან, რომ ეარანცოვა ხეთაგურის საქმე არ დაიბიროს ხანიკაშეილმაო.

*** იქიდამგე: იმ დროს, როცა ზემოხსენებულს საქმეზე ბრძანებულა ბ-ნი მაზრის უფროსი, ყურადღება მიუქცევია გზებისა და აგრეთვე მღვდლების სადგომებისთვის და ბრძანება გაუცია, რომ სოფლიდგან სოფლამდე უეკველად კარგი ურმის გზა უნდა იყოს გაყვანილი და, სადაც კლდეებია დასამტერევი, იმისათვის დაჰპირებია მცხოვრებლებს, ბერძნებს გამოგიგზავნით სახელმწიფო ხარჯით და ისინი დაამტერევენო. ხოლო მღვდლებისათვის უთქვამს, რომ ბლა-

---

კერა დღე იყო. კვირაობით მთელი დღე ლიზასთან იყო ხოლმე დაპატიჟებული და თუმცა წასვლის დროც მოვიდა, მაგრამ იმას ფიქრადაც არ მოსდიოდა წასვლა. იმის აზრით, შეუძლებელიც იყო ეს. პეტრეს ეკონა, რომ დიდი დანაშაული მიმიძღვის ლიზას წინაშეო. როგორ, რადა, თითონაც არ იცოდა და არც ძიობდა. ან-კი რაღა ძიება და კვლევა უნდოდა იმას, რაც ისეც ცხადი იყო მისთვის. მაინც არც თავი ჰქონდა, რომ ყოველიეე, რაც მოხდა, დაწერილებით გაეჩხრიკა და გამოეკვლია. მიებჯინა თვალები ჭერში და იგონებდა ლიზას კოცნას, იმის ჩახუტებას, იმის ცრემლიანს თვალებს.

— ნეტავ ეხლა რას ჰფიქრობსო, ნატრობდა გამოცნობას პეტრე: მიწყრება, თუ არა? შეიცვალა ჩემზე აზრი, თუ არა?... საწყალი, რა რიგად შემჩენია, რა წრფელი და უმანკო გული აქვს. ყოველს იმის გულში გაელებულს ფიქრს წიგნსაეით ეკითხულობდი, და თუ ჩვენ ეხლა გაშორება მოგვიხდა, რა რიგად გიტანჯვება საცოდაეი.

პეტრე ოცნებამ წაიღო.

— რად უნდა დავშორდეთ! წამოიძახა ხმა-მაღლა პეტრემ, თითქო ძილში იყო აქამდე და უცბად გამოფხიზლდაო: ან ვინ დაგვაშორებს? იმისმა მამამ პირ-იქით ბევრჯელ სიტყვაც გადმომიგდო მაგ საგანზე.

ლოჩინებს სთხოვეთ არხიტექტორი მოითხოვოს, ერთიანი გეგმა შეადგენინოს და იმ გეგმაზედ ყველა მრეველში სახლს ავაშენებინებ მცხოვრებლებს როგორც მდედლისათვის, აგრეთვე დიაკენებისათვისაო. ამის გამო იქაური სამღვდელოება სიხარულით ფეხზედ არა სდგას და გაიძახის: თუ კარგი გზები და სადგომები გვეღირსა, მერე აღარა გვიშავს-რა.

ლაბა ზ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

სოფ. ლეედი. სოფელი ლეედი საზღვრავს ლეჩხუმისა და სენაკის მაზრებს და ძევს მდინარე ცხენის-წყლის მარჯვენა ნაპირას. ჩრდილოეთით ამ სოფელს დასცქერის ეეებერთელა მაღალი სალი კლდე, ხოლო დასავლეთით და აღმოსავლეთით მიპყეგია ვიწრო განი, რომელზედაც დ. ხონიდგან და ნაოღალეეიდგან მიდის ლეჩხუმის გზა. აქაური მიწა სრულიად მოფენილია ყოველად უსარგებლო სალის ქვით. მთელი სოფელი რომ დაიაროთ, ორ-სამ საჟენ მბილარსა და ეკეკ ადგილს ვერ იპოვით. სახლის მოსათავსებელი ადგილი და პატარ-პატარა კარ-მიდამო განგებ გაუეაკეია თითოეულს მოსახლეს. ერთის სიტყვით, პირველ დანახვაზედ გიკვირს და თავის თავს ეკითხები—თუ რა საშუალებით ჰკეეპავს აქაური მკეიდრი ჯალაბობასაო. მაგრამ რაც ბუნებას დაუკლია სოფლისათვის, ის მკეიდრთა შრომის მოყვარეობას შეუესია. აქაურ მკეიდრთა უმეტესობა მიწის მუშაა და მოჰყავთ—სიმინდი, ღომი, პური, ღვინო და სხვ. ეს სოფელი სიგრძეკიგანით სულ ორი ვერსი არ იქნება და მკეიდრთა რაოდენობა 50 კომლს არ აღემატება, მაგრამ ვერ წარმოიდგენ, მკითხველო, თუ სადმე კიდეე იქნება ამ ზომამდე შრომის მოყვარული ხალხი. რადგან პატარა სოფელია და ადგილის სიეიწროეეა, ამისათვის რაც-კი სოფლად თავისუფალი ადგილი ჰქონიათ, ყველე ეენახებად უკცეეიათ, ხოლო საყანე და სადოეკარი ადგილები ცხენის-წყლის მარცხენა ნაპირზე აქვთ, ისეთ მთა გოლაზედ, საიდგანაც, თუ არ ზურგით, ურმით სარჩოს ჩამოტანა შეუძლებელია და მოუხერხებელი.

ამისთანაეე სანაქებოა აქაურ მკეიდრთა ზნე-ხასიათი. შრომის მოყვარეობა და პატიოსნება ისე შეიდედგნიათ აქაურებს, რომ იშეიათი შემთხვეევა იქნება აქაურმა მკეიდრმა ქურდობა-ავაზაკობა ჩაიდინოს, მაგრამ „სიფრთხილეს თავი არა სტკივაო“, იტყვიან ხოლმე, და ამის მიხედვით აქაურ მკეიდრთ თავიანთ შორის ამოყურჩეიათ სამი ყველასაგან კეთილ სინიდისიერად ცნობილი კაცი, რომელთა მოვალეობაა თვალ-ყური აღეენონ, როგორც პიროვნულს, აგრეთვე ქონებრივს ხელ-შეუხებლობას საზოგადოების თითოეულს წეერისას. თუ ეინი

კი ორი საკვირველი ჭეშმარიტი, ერთი, ბინეულების აზრით, მეტად დამაზი, მეორე—ბონჯი. ერთსულ ეს ორივე საკვირველი ერთად მისულან ქალისას, გამომეტყველებულა დაფარული ამბავი და ერთის იქნისაგან თავი მოუწამლავს. მეორე საკვირველს, მირეული რომ მოწამლული უნასავს, შეშინებია, რომ მე არ დამრცხდეს იმისი საეკვილიანოა, და იმასაც თავი მოუწამლავს. ქალს უფრო გული გაუხეთქია, მე არ დამშვიდნა ორივეს საეკვილიანოა, და იმასაც დაულეკია სწამლავი. მეზობლებს მოწამლულთა კვნესა გაგონიათ, მოგროვილან, ქალი ისევე მოუბრეწებიათ და საკვირველი-კი ცალარ გადურჩენიათ.

— რუსეთოფში ახლად დაბადებულის მარია დეკ-მატის ნათლობაზედ დასწერებიან: ეშმაწვილის დედა, ორი ბებია, ორი ბებიის დედა, ერთი დედის მხრივ და მეორე მამისა, და ერთიც ბებიის ბებია, ქანი ებრი ტანგეთისა, ოთხმოცდა-ოთხმეტის წლის დედაკაცი, რომელიც ჯერ კიდევ ჯან-საღად ხრის თოვრე და თამამად შეუძლიან სთქვას გამოჩენილი სიტყვა ქანის დე-სკვინეისი: „ჩემო ქალო, შენს ქალს უთხარი, რომ იმის ქალის ქალი სტერისო!“

— ერთს ამერიკელს კონდიტერს გენურანსკენ საჭმელის გაზეთის გამოცემა. ეს გაზეთი ცომისა იქნებაო თურმე და ასოები ზედ შოკოლადისა უნდა იყოს გამოყვანილი. რაც მეთხეთი წაიკითხავს ამ გაზეთს, შეუძლიან დამტკრიოს და სჭამოს. ჯერ არავინ იცის, რამდენად ადვილი მოსანელებელი იქნება ამ გაზეთი დიტერატურა.

— კოლოშკოს კითოლეკეთ სომნარიაში, ვენგრიას, ამას წინად მეტად სასაცილო ამბავი მომხდარა. ამ სომნარიაში შესულა ერთი ეშმაწვილი კაცი და შესასვლელი ეგზამენეტ მშვენიერად დაუჭერია. ახლად შესულ მოსწავლის ეშმაინმა სასემ და იმისმა ლეთოსიმოყვარეობამ ეფარადეკაზა მიაქცია თურმე რაღაც ამხანაგებისა, აგრეთვე უფროსებისაც. ერთსულ ასალგაზდა სეთინარიელმა ისე გაუარა გვერდზედ კარდანალს გაანალდოს, რომ სულზედ არ ეკოცა. გოგეტბულმა კარდანალმა მიიბმო თურმე ეშმაწვილი კაცი და დაუწყო გამოკითხვა, რომ სადა სწავლობდი წინან